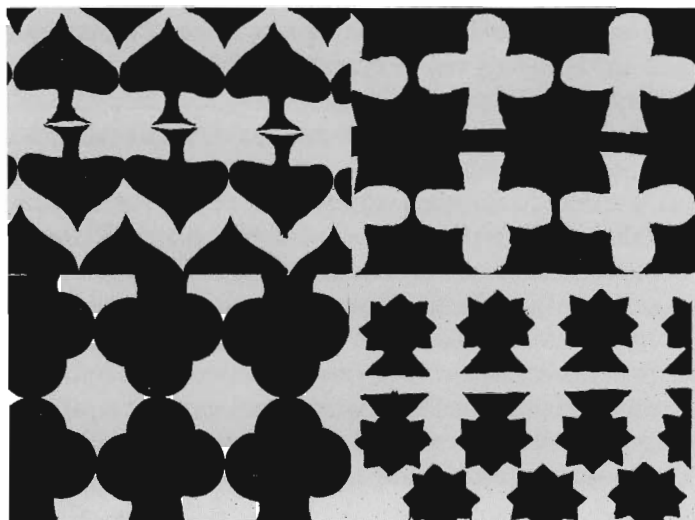


Rondom vorm

De kinderen leren over figuur en achtergrond, over vorm en restvorm



Stofontwerp, 10-12 jaar

onderwerp

stofontwerp

techniek

sjablonerende

formaat

± 25 × 32 cm

Toelichting

De eerste opdracht over vorm is de enige in deze cyclus die over platte vormen gaat. De andere gaan steeds over het weergeven van driedimensionale vormen. Toch is dit geen eenvoudige les. Het vergt nogal wat discipline van de kinderen, mede omdat er ook wat techniek bijkomt. Patronen moeten regelmatig zijn, anders zijn ze niet herhaalbaar. En juist zo'n herhaalbaar patroon moeten de kinderen gaan maken. (Vergelijk behangpapier.) Een belangrijk hulpmiddel om een patroon regelmatig te krijgen is het sjabloon. De sjabloneertechniek past bovendien erg goed bij het lesdoel dat gaat over vorm en restvorm, figuur en achtergrond: vier begrippen die veel met elkaar te maken hebben. Bij bijna elke tekening is er onderscheid te maken tussen figuur d.w.z. voorstelling, voorgrond, belangrijkste deel van het onderwerp en achtergrond, d.w.z. de ruimte of het vlak waarin het onderwerp zich afspeelt. Altijd zitten er tussen de vormen weer vormen, de zgn. restvormen. Soms heel nadrukkelijk (denk aan Escher) soms min of meer onopvallend. Door te gaan spelen met deze dingen worden de kinderen vormbewuster. Het zien van de restvorm is een belangrijk hulpmiddel om logischer en gemakkelijker te tekenen.

De sjabloneertechniek leent zich goed tot het maken van patronen. Enige vaardigheid in het hanteren ervan is wel vereist. Zo kan in het begin de techniek wel eens averechts werken omdat de kinderen er nog niet handig genoeg in zijn. Met name in combinatie met verf is het oppassen! De grote voordelen van sjablonen zijn: er wordt exact hetzelfde herhaald, je kunt schuiven met vormen, motieven en combinaties van enkele eenvoudige vormen verdraaien tot ingewikkelde, interessantere vormen.

Tevens bieden sjablonen de mogelijkheid om vrij abstract met vorm bezig te zijn; zonder de belemmering van de voorstelling.

Begeleiding

Vooraf verzamelen de leerkracht en de kinderen diverse patronen: lapjes stof, stukje behang, verpakkings- en cadeaupapier. De les begint met het goed bekijken hiervan. Wat is een patroon? Waaraan kun je zien dat het een patroon is? Waar zit exact het gedeelte dat steeds herhaald wordt? Wordt dit motief op dezelfde wijze herhaald of misschien verdraaid? Welke vormpjes vallen het meest op? Is er ook een achtergrond? Waardoor is het een voorgrond en het ander achtergrond? (Vorm, kleur, voorstelling.) Met behulp van enkele reproducties van werk van M. C. Escher kan het verschijnsel figuur-achtergrond heel goed duidelijk gemaakt worden. (Dit spreekt vooral de oudere kinderen erg aan.) We gaan een ontwerp maken voor een (bedrukte) stof: het gaat erom een leuk motief te maken dat herhaald kan worden zodat er een patroon ontstaat. Een gedeelte van zo'n patroon wordt uitgevoerd, zó dat je de rest er zelf bij kunt denken. De leerkracht demonstreert (indien nodig) wat een sjabloon is. Met twee eenvoudige sjablonen uit papier laat hij zien hoe je daarmee van alles kunt doen. Wanneer rechtstreeks met verf en sjabloon gewerkt wordt, het zgn. tamponneren, doen zich nogal wat technische probleempjes voor. De verf mag niet te nat zijn, er mag maar weinig aan de tamponneerkwast zitten, de sjablonen kunnen niet verschoven worden zolang de verf nat is, enz. Een manier om dit wat te vereenvoudigen is eerst met potlood de gewenste vormen om te trekken; het nauwkeurig invullen van het ontstane potloodpatroon is vaak al moeilijk genoeg! Bij de tamponneertechniek is verder het gebruik van het positieve sjabloon wel interessant omdat daarmee al direct restvormen gemaakt worden! Alleen het negatieve sjabloon (het papier-met-het-gat-erin) geeft nl. de (positieve) vorm zelf.

De kleurkeuze in deze les hangt af van de te ontwerpen stof: fleurig, chique, hip, etc. Wanneer we met twee ongeveer even sterke kleuren werken, kan het leuke verschijnsel zich voordoen dat nu eens de ene dan weer de andere vorm naar voren komt, maar nooit beide tegelijk (zie illustratie).

onderwerp

behang

techniek

sjabloon, oliepastel

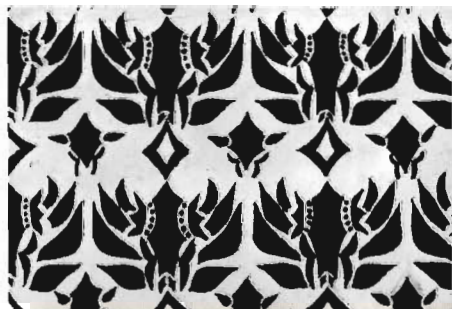
formaat

± 32 × 50 cm

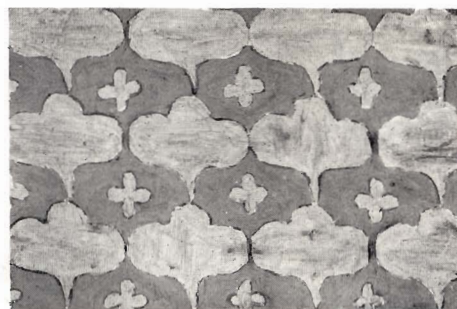
Andere opdracht

Ontwerp voor behangpapier. De techniek is ongeveer als bij het stofontwerp. Op een wat groter formaat wordt een eenvoudig motief enkele keren herhaald, zodat je een beter idee krijgt hoe het er aan de muur uit zal zien. Via de sjablonen ontstaat een potloodtekening die met oliepastelkrijt nauwkeurig en stevig wordt ingekleurd.

Nog een mogelijkheid: verpakkingspapier ontwerpen van een bepaalde soort, bijvoorbeeld voor een speelgoedwinkel, een drogisterij of een kledingboetiek.



Behangontwerp, 12 jaar



Behangontwerp, 12 jaar